

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักนิติธรรม
กับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

จัดทำโดย

นางสาวประกายดาว เขมะจันทร์

รหัสประจำตัว ๖๗๑๒๒๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอบรมหลักสูตร
“หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ ๑๒

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักนิติธรรม กับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นางสาวประกายดาว เขมะจันทร์^๑

บทนำ

คณะกรรมการเลือกตั้งมีฐานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้ความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม” คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน^๒ สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมคือ กิจกรรมของประชาชนที่มีส่วนร่วมกับการเมือง ส่วนคำว่า “หลักนิติธรรม” ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก โดยบัญญัติให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ในการบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ได้บัญญัติคั้งไว้ซึ่งข้อความดังกล่าว สาระสำคัญของหลักนิติธรรมคือ รัฐเสรีประชาธิปไตยต้องปกครองโดยกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในบรรดาระบบรัฐเสรีประชาธิปไตย เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของสองคำจะให้ความว่า กิจกรรมของประชาชนที่มีส่วนร่วมกับการเมืองของรัฐเสรีประชาธิปไตยที่ปกครองโดยกฎหมาย หากแปลความหมายในภาษาพูด คือ การทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้ง

นับแต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ประเทศไทยได้นำระบบสภาเดียว (Unicameral Legislature) และระบบสองสภา (Bicameral Legislator) มาใช้ บางครั้งก็ใช้ระบบสภาเดียวและบางครั้งก็ใช้ระบบสองสภา ในระบบสองสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและ

^๑ กรรมการผู้จัดการ บริษัท สตาร์ โอ แอม จำกัด

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, องค์ความรู้การเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วม [Online], https://www.ect.go.th/ect_th/th/db_119_ect_th_6/2961, 2567 (๑๐ เม.ย ๖๗).

วุฒิสภา วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา นับจากอดีตถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๔๗๕ ถึง พ.ศ.๒๕๖๐) มีหลายวิธี ได้แก่ การได้มาโดยการเลือกตั้งโดยอ้อม การแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของรัฐบาล การแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน การเลือกตั้งโดยตรงผสมกับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ และการเลือกกันเองของบุคคลในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจากกลุ่มผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพที่หลากหลายของสังคม^๓ วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละวิธีเกิดขึ้นจากประสบการณ์ทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา เรียนรู้ปัญหาอุปสรรค ข้อดีข้อเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง ปรับเปลี่ยนแก้ไขวิธีการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในช่วงเวลาที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ.๒๕๔๐ ถึง พ.ศ.๒๕๕๐) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญทั้ง ๓ ฉบับ ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๔๑ กำหนดการได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน พบปัญหาที่เกิดขึ้นคือ สมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาจากฐานเสียงการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นบุญคุณให้ต้องตอบแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้การทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาขาดความเป็นกลางในการถ่วงถ่วงกฎหมาย และตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรต่าง ๆ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๕๐ กำหนดการได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรงผสมกับการสรรหาโดยคณะกรรมการ สรรหา พบปัญหาที่เกิดขึ้นคือ สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกรรมการสรรหาเป็นคณะบุคคลที่ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดการได้มาโดยการเลือกกันเองของบุคคลในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจากกลุ่มผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพที่หลากหลายของสังคม เป็นวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยวิธีการใหม่ยึดโยงกับประชาชนโดยตรงจากทุกสาขาอาชีพ แต่ปัจจุบันปรากฏมีผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอให้เพิกถอนระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๗ โดยในคำร้องระบุว่า “ระเบียบดังกล่าวขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ให้

^๓ ภูวดล คงแสง และเสาวนีย์ อัครโรจน์, “ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” ใน *นาคบุตรปริทรรศน์* (นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๖๕), หน้า ๑๔๑.

สมาชิกวุฒิสภามีฐานะเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยมิใช่ผู้แทนของแต่ละกลุ่มหรือแต่ละจังหวัด” ขณะที่ระเบียบดังกล่าวห้ามผู้สมัครลงข้อมูลบนเว็บไซต์ ย่อมทำให้ประชาชนและผู้สมัครคนอื่นไม่อาจเข้าถึงข้อมูลได้ก่อนตัดสินใจเลือกผู้หนึ่งผู้ใดอันเป็นการขัดต่อหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย และเป็นการปิดกั้นการรับรู้การมีส่วนร่วมจากประชาชนที่ไม่ได้ลงสมัคร เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพขัดต่อหลักนิติธรรม จะเห็นได้ว่าเมื่อเริ่มเข้าสู่วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็มีปัญหาโต้แย้งตั้งแต่ยังไม่ได้กำหนดระยะเวลารับสมัคร วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๐ ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๗ ควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งในครั้งนี้ ประชาชนมีความคาดหวังว่าการได้มาซึ่งคำถามตอบของบทความที่ว่าการทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่

จากวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ในช่วงเวลาที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (พ.ศ.๒๕๔๐ ถึง พ.ศ.๒๕๕๐) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งมีปัญหาอุปสรรคตามที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ยังคงเป็นการทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ จะทำให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและหลักนิติธรรมได้อย่างไร

หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้ เขียนคำว่า “นิติธรรม” ไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา ๓ วรรคสองว่าการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นการบัญญัติให้ผู้ใช้อำนาจต้องกระทำการอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและเป็นธรรมด้วยกันทั้งสิ้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติคำว่า “หลักนิติธรรม” อย่างน้อย ๒ มาตรา คือ มาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติว่ารัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม และมาตรา ๒๖ วรรคแรก บัญญัติว่าการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณี

ที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัด สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้^๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ฉบับนี้ ได้บัญญัติหลักการที่เกี่ยวกับ “หลักนิติธรรม” ไว้ในส่วนต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

๑) ส่วนที่อยู่ในหมวด ๑ “บททั่วไป” ประกอบด้วย

(๑) หลักแบ่งแยกอำนาจ (มาตรา ๓ วรรค ๑)

(๒) หลักความผูกพันต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม (มาตรา ๓ วรรค ๒)

(๓) หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความ เสมอภาคของบุคคล (มาตรา ๔)

(๔) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๕)

๒) ส่วนที่อยู่ในหมวด ๓ “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” ประกอบด้วย

(๑) หลักการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ (มาตรา ๒๖) ประกอบด้วย ก. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๖ วรรค ๑) ข. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม (มาตรา ๒๖ วรรค ๑) ค. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหลักความพอสมควรแก่เหตุ (มาตรา ๒๖ วรรค ๑) ง. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพจะกระทบต่อศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ (มาตรา ๒๖ วรรค ๑) จ. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย (มาตรา ๒๖ วรรค ๑) ฉ. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป (มาตรา ๒๖ วรรค ๒)

(๒) หลักความเสมอภาคและหลักห้ามมิให้เลือกปฏิบัติ (มาตรา ๒๗)

(๓) หลักที่เกี่ยวกับโทษทางอาญาและความรับผิดชอบทางอาญา ก. หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (มาตรา ๒๙ วรรค ๑)

จากการศึกษาหลักการย่อยของหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ มีหลักการย่อยน้อยกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ได้นำ “หลักนิติธรรม” มาบัญญัติเป็นหลักไว้ในเรื่องการตรากฎหมายจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพจะขัดต่อ “หลักนิติธรรม” มิได้ ซึ่งประเด็นนี้ ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ในการบัญญัติเกี่ยวกับ “หลักนิติธรรม”^๕

^๔ สมชาย แสวงการ, “รูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย,” (ศูนย์นิพนธ์ปรัชญาคุชชินันต์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๕), หน้า ๒๓-๒๖.

^๕ บรรเจิด สิงคะเนติ, ประเด็นสำคัญที่พึงมีและควรแก้ไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ : หลักนิติธรรม (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๕), หน้า ๗๘-๘๐.

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับ “หลักนิติธรรม” และเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาคือ การตีความ มาตรา ๒๖ อธิบายถึงหลักการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ ประกอบด้วย ก. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ข. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ค. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหลักความพอสมควรแก่เหตุ ง. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ จ. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพไว้ด้วย ฉ. กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป

ปัญหาเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

จากการที่ได้ศึกษาการได้มาซึ่งวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ ซึ่งในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ที่ผ่านมา สมาชิกวุฒิสภาที่มีอยู่เดิมจำนวน ๒๕๐ คน ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ จะครบวาระ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการที่จะต้องจัดให้มีการเลือกกันเองระหว่างผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย ของสังคม โดยแบ่งผู้สมัครเป็น ๒๐ กลุ่ม โดยให้มีการเลือกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยประชาชนที่ทราบว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๒๐๐ คน มีความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะได้มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกไปใช้สิทธิการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยตรงตามระบอบประชาธิปไตยอย่างที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่พอได้ทราบข้อเท็จจริงว่า ประชาชนที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑ ระบุว่า วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลผู้สมัครรับเลือก ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ดังนั้นประชาชนที่สนใจจะไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จะต้องไปสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเสียก่อน และต้องเสียค่าสมัครคนละ ๒,๕๐๐ บาท นอกจากนั้นผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา จะต้องมีความประพฤติดีและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๓ และ มาตรา ๑๔ โดยผู้สมัครต้องมีสัญชาติไทย อายุ ๔๐ ปี มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี โดยต้องมีผู้รับรอง และผู้สมัครต้องเกิดในอำเภอที่สมัครรับเลือก หรือมีชื่อในทะเบียนบ้าน ทำงานหรือเคยทำงาน เคยศึกษาในอำเภอที่สมัครรับเลือกติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๒ ปี

ด้วยข้อจำกัดของคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือก หากประชาชนที่มีความต้องการไปสมัคร เพื่อไปเลือกคนอื่น โดยไม่ต้องการที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่านั้น ได้เจอขั้นตอนการรับสมัคร และเสียเงินค่าสมัคร ๒,๕๐๐ บาท จะต้องมีความพร้อมและทุ่มเทเป็นอย่างมาก ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ เห็นว่ายุ่งยาก เสียเงิน และเสียเวลา จึงไม่อยากมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทำให้สามารถกล่าว ได้ว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่เป็นประชาธิปไตย และไม่ปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

๑. ผู้ที่จะไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จะต้องไปลงสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาเสียก่อน จึงจะสามารถเข้าไปลงคะแนนได้ แต่ประชาชนทั่วไปที่สนใจที่จะไปลงคะแนนเลือกสมาชิกวุฒิสภากลับถูกจำกัด สิทธิและเสรีภาพ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงถือเป็นการจำกัด สิทธิและเสรีภาพขัดกับหลักนิติธรรม หากย้อนดูเจตนาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๐ ใน ราชกิจจานุเบกษา ๖ เมษายน ๒๕๖๐ หน้า ๒ พูดถึงการรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งขัดกับหลักเกณฑ์ของผู้ที่จะไปใช้สิทธิเลือกสมาชิก วุฒิสภา เหมือนเป็นการบีบให้ผู้ไปใช้สิทธินี้ลดลง อีกทั้งยังขัดกับมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ การตรารากกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้อง เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและ เสรีภาพไว้ด้วย

๒. ผู้ที่จะไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาต้องเสียค่าสมัคร ๒,๕๐๐ บาท เพื่อที่จะไปเลือกสมาชิก วุฒิสภาแต่ต้องเสียค่าสมัครเป็นผู้สมัครรับเลือกเสียก่อน ถือว่าเป็นการเพิ่มภาระให้กับประชาชนโดยไม่ จำเป็น ซึ่งขัดกับมาตรา ๒๖ และขัดกับหลักความเสมอภาค หลักห้ามมิให้เลือกปฏิบัติ ตามมาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำ มิได้ หากเปรียบเทียบกับกรณีที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกนายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัด หรือเลือกตั้งท้องถิ่นอื่น ๆ ประชาชนที่จะไปเลือกไม่ต้องเสียเงินเพื่อที่จะไปใช้สิทธิ จึง เห็นว่า เป็นการเพิ่มภาระและไม่เสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย

๓. เนื่องจากจำกัดสิทธิของประชาชน โดยเป็นการเลือกกันเองเฉพาะกลุ่มอาชีพ และต้องเสีย เงินเพื่อจะไปเลือกตั้ง ส่วนผู้สมัครรับเลือกที่ต้องการเป็นสมาชิกวุฒิสภา ก็ต้องไปเลือกกันเองในกลุ่ม

เดียวกัน จับฉลากแบ่งสายลงคะแนนเลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกัน (หรือที่เรียกกระบวนการนี้ว่า การเลือกไขว้) ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ถ้าเจตนาธรรมของผู้เขียนรัฐธรรมนูญ อยากให้ที่มาของสมาชิกวุฒิสภายึดโยงกับประชาชนในพื้นที่ และยึดโยงกับอาชีพของผู้สมัคร จึงเริ่มต้น คัดเลือกผู้สมัครด้วยกลไกที่เบี่ยงต้นดูเหมือนจะไม่ซับซ้อน เพราะให้สิทธิเสรีภาพกับผู้สมัคร สามารถ เลือกที่จะลงสมัครในกลุ่มอาชีพใด ใน ๒๐ กลุ่ม แต่พอถึงขั้นตอนการเลือกไขว้ แบ่งสาย และไม่ให้เลือก ผู้สมัครในสายเดียวกัน กลับเริ่มเห็นความซับซ้อน ซ้อนเงื่อน ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนมาถึง ระดับประเทศ

แผนภาพที่ ๑ โครงสร้างกระบวนการเลือก สว.^๖

๔. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการไปตรวจสอบผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากข้อกำหนดที่ห้ามมิให้ผู้สมัครแนะนำตัวเอง แจกใบปลิว แจกเอกสารใด ๆ ทำได้แค่เพียงที่ระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้จัดทำได้ไม่เกินสองหน้ากระดาษขนาดเอสี่ ถึงแม้ต่อมาในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ศาลปกครองมีคำพิพากษาคดีขอให้เพิกถอนระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง

^๖ วุฒิสภา, การเลือก สว. ตาม พรบ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 [Online],

[https://www.senate.go.th/view/1/InfographicD/อินโฟกราฟิกวิชาการและกฎหมาย/15797/TH-TH \(๑๑ ก.ค.๖๗\).](https://www.senate.go.th/view/1/InfographicD/อินโฟกราฟิกวิชาการและกฎหมาย/15797/TH-TH (๑๑ ก.ค.๖๗).)

เรื่องการแนะนำตัวแล้วก็ตาม โดยที่ประชาชนอยากทราบข้อมูลผู้สมัครสามารถติดตามจากเว็บไซต์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งเวลารับสมัครจนถึงวันที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอห่างกันเพียง ๑๕ วัน ทำให้การตรวจสอบภาคประชาชนเป็นไปได้ยากลำบาก จึงเป็นการเปิดโอกาสให้พวกโหวตเตอร์ (เข้าไปสมัครเพื่อเลือกผู้สมัครรายอื่น) ที่ไม่มีคุณสมบัติได้ไปลงสมัคร หรือแจ้งคุณสมบัติด้านอาชีพไม่ถูกต้อง ได้เข้าไปเลือกสมาชิกวุฒิสภาเรียบร้อยแล้ว

ท้ายที่สุดผลของการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ จะไม่ได้สมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนที่มาจากทุกจังหวัดของประเทศไทย แต่จะได้วุฒิสภาที่ยึดโยงจาก ๒๐ สายอาชีพแทน

แผนภาพที่ ๒ ขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จากคณะกรรมการการเลือกตั้ง^๗

^๗ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา [Online], https://www.ect.go.th/ect_th/th/db_119_ect_th_6/2967 (๑๑ ก.ค.๖๗).

ขั้นตอนการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๗ วรรค ๕ และมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกา เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗” พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ เป็นต้นไป โดยสมาชิกวุฒิสภา ชุดปัจจุบัน ๒๕๐ คน ได้ครบวาระลงในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ที่ผ่านมา ซึ่งหลังจากการประกาศ พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา เพื่อประกาศเข้าสู่กระบวนการเลือก สว.ชุดใหม่อย่างเป็นทางการ โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

หน้า ๑
เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๒๘ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗

พระราชกฤษฎีกา
ให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๖๗

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗
เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่เป็นการสมควรให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๗ วรรคห้า และมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้
มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๖๗”
มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
มาตรา ๓ ให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
มาตรา ๔ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
เศรษฐา ทวีสิน
นายกรัฐมนตรี

แผนภาพที่ ๓ พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗^๔

^๔ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ [Online], https://www.ect.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_laws/2053/7638/file_download/m_laws_file_2053_202405131715577588.pdf (๑๑ ก.ค.๖๗).

กรอบระยะเวลาการเลือกสมาชิกวุฒิสภา^๙

ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๗ ข้อ ๔๑ ภายใน ห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับการเลือก สว. (๑) กำหนดวันเลือกระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ (๒) กำหนดวันรับสมัครรับเลือก โดยเริ่มรับสมัครไม่เกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีผลบังคับใช้ และต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน และข้อ ๔๕ ให้มีการแบ่งกลุ่มที่สมัครรับเลือกจำนวน ๒๐ กลุ่ม ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑

ประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งลงในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๗ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบข้อ ๔๑ และข้อ ๔๘ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงประกาศกำหนดวันเลือก และวันรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา ดังนี้ กำหนดวันรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๗ (ไม่เว้นวันหยุดราชการ) ระหว่างเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา กำหนดวันเลือกสมาชิกวุฒิสภา ดังนี้

วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗ วันเลือกระดับอำเภอ โดยแบ่งเป็น ๒ รอบ

รอบที่ ๑ เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกันให้เหลือ ๕ คน โดยผู้สมัครลงคะแนนได้ ๒ คน (เลือกตัวเองได้) ผู้ได้คะแนนลำดับ ๑ - ๕ เข้าไปเลือกรอบที่ ๒

รอบที่ ๒ แบ่งสาย ไม่เกิน ๔ สาย (สายละ ๓ - ๕ กลุ่ม) เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันได้กลุ่มละ ๑ คน ผู้ได้รับคะแนน ๓ ลำดับแรกของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ

วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๗ วันเลือกระดับจังหวัด โดยแบ่งเป็น ๒ รอบ

รอบที่ ๑ เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกัน ให้เหลือ ๕ คน โดยผู้สมัครลงคะแนนได้ ๒ คน (เลือกตัวเองได้) ผู้ได้คะแนนลำดับ ๑ - ๕ เข้าไปเลือกรอบที่ ๒

รอบที่ ๒ แบ่งสาย ไม่เกิน ๔ สาย (สายละ ๓ - ๕ กลุ่ม) เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันได้กลุ่มละ ๑ คน ผู้ได้รับคะแนน ๒ ลำดับแรกของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัด

^๙ ราชกิจจานุเบกษา, ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กำหนดวันเลือกและวันรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา [Online], https://www.ect.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_laws/2054/7641/file_download/m_laws_file_2054_202405141715662739.pdf (๑๑ ก.ค.๖๗).

วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗ วันเลือกระดับประเทศ โดยแบ่งเป็น ๒ รอบ

รอบที่ ๑ เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกัน ให้เหลือ ๔๐ คน (อย่างต่ำ ๒๐ คน) โดยผู้สมัครลงคะแนนได้ ๑๐ คน (เลือกตัวเองได้) ผู้ได้คะแนน ลำดับที่ ๑ - ๔๐ เข้าไปเลือกรอบที่ ๒

รอบที่ ๒ แบ่งสาย ไม่เกิน ๔ สาย (สายละ ๓ - ๕ กลุ่ม) เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันได้กลุ่มละ ๕ คน (ได้รับคะแนนลำดับที่ ๑ - ๑๐ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มนั้น (๑๐ x ๒๐ กลุ่ม = ๒๐๐) ลำดับที่ ๑๑ - ๑๕ อยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น

เมื่อคณะกรรมการได้รับประกาศผลการนับคะแนนแล้วให้รอไม่น้อยกว่า ๕ วัน เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยถูกต้องสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการประกาศผลการเลือกในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มตั้งแต่ลำดับที่หนึ่ง ถึงลำดับที่สิบ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และผู้ที่ได้รับคะแนนลำดับที่สิบเอ็ด ถึงลำดับที่ สิบห้า ของแต่ละกลุ่มอยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น และแจ้งรายชื่อให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทราบ

ทั้งนี้บุคคลที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ให้มีสิทธิสมัครเพื่อเข้ารับเลือกเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจาก ๒๐ กลุ่มดังนี้

(๑) กลุ่มการบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง อันได้แก่ ผู้เคยเป็นข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๒) กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๓) กลุ่มการศึกษา อันได้แก่ผู้เป็น หรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๔) กลุ่มการสาธารณสุข อันได้แก่ ผู้เป็นหรือเคยเป็นแพทย์ทุกประเภท เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุข พยาบาล เภสัชกร หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๕) กลุ่มอาชีพทำนา ปลุกพืชล้มลุก หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๖) กลุ่มอาชีพทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๗) กลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ ผู้ใช้แรงงาน หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๘) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๙) กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

- (๑๐) กลุ่มผู้ประกอบการอื่นนอกจากกิจการตาม (๙)
- (๑๑) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว
- (๑๒) กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (๑๓) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
- (๑๔) กลุ่มสตรี
- (๑๕) กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ หรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์
- (๑๖) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี
- (๑๗) กลุ่มประชาสังคม กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์
- (๑๘) กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม
- (๑๙) กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ
- (๒๐) กลุ่มอื่น ๆ

แผนภาพที่ ๔ ที่มาของ สว. จาก ๒๐ กลุ่มอาชีพ^{๑๑}

ผลของการเลือกสมาชิกวุฒิสภา^{๑๑}

เมื่อวันที่ ๓ ก.ค.๒๕๖๗ ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีมติรับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยนับตั้งแต่มีการเลือก สว. ระดับประเทศในวันที่ ๒๖ มิ.ย.๒๕๖๗ ที่ผ่านมา และ กกต. ได้ใช้เวลาอุปประมาณ ๕ วันตามกฎหมาย ทั้งนี้ทั้งนี้การประกาศรับรองผลของ กกต. เป็นไปตามเงื่อนไข

^{๑๑} วุฒิสภา, การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2567 [Online], <https://www.senate.go.th/view/การเลือกสมาชิกวุฒิสภาพ.ศ.2567/395/TH-TH>, (๑๑ ก.ค.๖๗)

^{๑๑} THAIPUBLICA, เกาะกระแสด, กกต.รับรอง 200 สว.ชุดใหม่อย่างเป็นทางการแล้ว [Online], <https://thaipublica.org/2024/07/election-commission-validates-senate-election-results/> (๑๑ ก.ค.๖๗).

ตามกฎหมายตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑ ว่า การเลือกตั้งต้องเป็นไปโดยถูกต้อง เทียบธรรม ตามกฎหมาย สุจริต ซึ่งก็คือการกระทำที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย และเมื่อดำเนินการเลือก สว. และมีการนับคะแนนโดยเปิดเผย โดยผู้อำนวยการเลือกระดับประเทศ และมีการแจ้งผลการนับคะแนนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานแล้ว ให้รอไว้ไม่น้อยกว่าห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นว่า การเลือกตั้งเป็นไปโดยถูกต้อง สุจริต และเที่ยงธรรม ให้ประกาศผลการเลือก โดยพิจารณาว่าได้มีการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๑ หรือไม่ ใน ๓ กลุ่ม คือ

๑) กลุ่มที่มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม รวมหมายถึงการสมัครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการคัดผู้สมัครรับเลือก สว. ที่มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามออกไปในช่วงเปิดรับสมัคร ๕ วัน จำนวน ๔๘,๑๑๗ คน และผู้อำนวยการการเลือกตั้งระดับอำเภอ ได้พิจารณาคุณสมบัติและไม่รับสมัครจำนวน ๑,๙๑๗ คน และลบชื่อผู้สมัครที่ไม่ผ่านคุณสมบัติก่อนที่จะมีการเลือกระดับอำเภออีกจำนวน ๕๒๖ คน ในระดับจังหวัดได้ลบผู้มีสิทธิ์เลือกไปอีก ๘๗ คน และต่อมาในระดับประเทศ ได้ลบชื่อผู้ไม่ผ่านคุณสมบัติไปอีก ๕ คน นอกจากนี้ กกต. ได้มีมติให้ใบสมัครหรือระงับสิทธิสมัครชั่วคราว จำนวน ๘๙ ใบ โดยได้รวบรวมข้อมูลส่งให้ศาลฎีกาเพื่อพิจารณาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

๒) กลุ่มที่กระทำผิดกระบวนการเลือกในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ มีผู้มาร้องเรียนที่ กกต. จำนวน ๓ สำนวน ซึ่ง กกต. ได้พิจารณาจบเรียบร้อย ส่วนผู้ที่ไปร้องที่ศาลฎีกา จำนวน ๑๘ คดีนั้น ศาลฎีกาได้ยกคำร้องทุกคดีแล้วเช่นกัน

๓) กลุ่มที่กระทำความไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยอาจจะเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายที่สังคมใช้คำว่า จัดตั้ง บล็อกโหวต หรือฮั้ว มีการร้องเรียนจำนวน ๔๗ เรื่อง ซึ่งในส่วนนี้สำนักงาน กกต. ได้รวบรวมพยานหลักฐานมาพอสมควรแล้ว แต่ต้องใช้พยานหลักฐานในทางวิทยาศาสตร์มาดำเนินการเพิ่มเติม โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อหาความเชื่อมโยงกับผู้บงการ และอยู่ระหว่างการนำข้อมูลประกอบการพิจารณาว่าเกิดการกระทำให้การเลือกเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือไม่อย่างไรต่อไป ในขั้นนี้จึงยังไม่สามารถบอกได้ว่า การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม เพราะการที่จะนำหลักฐานไปยื่นศาลฎีกาได้ กฎหมายกำหนดว่า ต้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกเป็นไปโดยไม่สุจริต และเที่ยงธรรม โดยสำนักงาน กกต. ต้องพิจารณารวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อยุติ ให้เกิดความเที่ยงธรรมทั้งฝ่ายผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง

ด้วยเหตุดังกล่าวคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การเลือก สว. ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความถูกต้อง สุจริต และเที่ยงธรรม จึงมีมติประกาศผลการเลือก สว. ของแต่ละกลุ่ม โดยทั้ง ๒๐ กลุ่ม ลำดับที่ ๑ - ๑๐ ของแต่ละกลุ่มเป็น สว. รวมจำนวน ๒๐๐ คน ส่วนลำดับที่ ๑๑ - ๑๕ ของแต่ละกลุ่มเป็นบัญชีสำรอง ยกเว้นกลุ่มที่ ๑๘ สื่อสารมวลชน ซึ่ง กกต. ได้ระงับสิทธิชั่วคราวหรือแจก “ใบส้ม” ของผู้ได้รับเลือกเป็น สว. ที่อยู่ในลำดับที่ ๑ - ๑๐ จึงต้องเลื่อนลำดับที่ ๑๑ ขึ้นไปอยู่ในลำดับที่ ๑๐ แทน ซึ่งรวมบัญชีสำรอง จำนวน ๙๙ นาย

หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา^{๑๒}

นับแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไว้อย่างจำกัดโดยส่วนมากจะถูกจำกัดบทบาทเป็นเพียงสภาที่เลี้ยงในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา และหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ แต่งตั้งตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งตุลาการของศาลปกครองสูงสุด แต่งตั้งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม และ ศาลปกครอง ตลอดจนแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ต่อมาเมื่อมีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดบทบาทของวุฒิสภาใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่สภาที่เลี้ยงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเดิม หากแต่เป็น “สภาเติมเต็ม” โดยจะช่วยพิจารณาร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้รอบด้าน เพราะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือเคยทำงานในด้านต่าง ๆ จากภาคส่วนที่หลากหลายของสังคม นอกจากนั้น ยังคงอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาทั้งเป็นหน้าที่เฉพาะตัวและหน้าที่ที่ต้องใช้พร้อมทั้งสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๑) การเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย สมาชิกวุฒิสภาย่อมไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๑๔)

^{๑๒} สถาบันพระปกเกล้า, บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ [Online], http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_2560 (๑ มิ.ย.๖๗).

๒) อำนาจในการเข้าร่วมประชุมรัฐสภา รัฐธรรมนูญกำหนดให้ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสองสมัย ๆ หนึ่งให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันแต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ (มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง) อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้ (มาตรา ๑๒๓ วรรคแรก)

การประชุมรัฐสภาถือว่ามีสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาของประเทศไทย ดังนี้ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา จะต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพไป (มาตรา ๑๑๑(๕)) ในส่วนของการประชุมรัฐสภา รัฐธรรมนูญได้กำหนดเฉพาะในส่วนของการควบคุมกันให้แก่สมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับทั้งเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในสมัยประชุมรัฐสภา สำหรับในส่วนของการควบคุมกันถูกกำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

๓) การพิจารณาร่างกฎหมาย

๓.๑ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั่วไป วุฒิสภามีหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา (มาตรา ๑๓๖ วรรคแรก) ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น (มาตรา ๑๓๖ วรรคสาม)

๓.๒ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย หลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าวุฒิสภาเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้นในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๘๑ (มาตรา ๑๔๓)

วรรคสาม) ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้นำความในมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้สภาผู้แทนราษฎรยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที (มาตรา ๑๔๓ วรรคสี่)

๓.๓ พิจารณาพระราชกำหนด เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกำหนดตามคำเสนอนอนแนะของคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๒ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในการนำพระราชกำหนดนั้นเข้าสู่การพิจารณาเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติจากรัฐสภา ดังนั้น บทบาทอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพระราชกำหนดจึงเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภา

๔) หน้าที่ของวุฒิสภาเกี่ยวกับการเสนอให้ความเห็นในประเด็นต่าง ๆ

๔.๑ การให้ความเห็นเพื่อแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี (ในระหว่าง ๕ ปีแรก) รัฐธรรมนูญกำหนดรัฐสภาต้องให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๙ เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๕๙ วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (มาตรา ๒๗๒)

๔.๒ หน้าที่ให้คำแนะนำในการสรรหาและแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ได้รับการคัดเลือกหรือสรรหาเพื่อดำรงตำแหน่ง “ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (มาตรา ๒๐๔ วรรคท้าย)

๒) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ได้รับการแต่งตั้ง “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” นอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ โดยอนุโลมมาตรา ๒๐๔ วรรคท้ายมาใช้ในกรณีนี้ (มาตรา ๒๑๗)

๓) การให้คำแนะนำในการแต่งตั้ง “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้ง (มาตรา ๒๒๒)

๔) การให้คำแนะนำในการแต่งตั้ง “คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้ง (มาตรา ๒๓๘) สำหรับตำแหน่ง “ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน” ก็เป็นหน้าที่ของวุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๒๔๑)

๕) การให้คำแนะนำในการแต่งตั้ง “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้ง (มาตรา ๒๔๖)

๔.๓ สิทธิในการเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง กล่าวคือการกระทำที่ฝ่าฝืนในส่วนของ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ที่มีการเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ (มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)

๔.๔ สิทธิในการเสนอความเห็นในกรณีร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การเสนอความเห็นในกรณีดังกล่าวนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สามารถเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ภายใต้เงื่อนไขด้านระยะเวลา คือ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๘๑ (มาตรา ๑๔๘)

๔.๕ สิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๗๓ วรรคแรก)

๔.๖ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารราชการแผ่นดิน ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอความคิดเห็นในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้ ดังนี้ สมาชิกวุฒิสภาสามารถให้ความคิดเห็นดังกล่าวได้ (มาตรา ๑๖๕)

๔.๗ การให้ความเห็นชอบในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม ที่ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้น (มาตรา ๒๑๙)

หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา

ตามบทบัญญัติหลัก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

1

หน้าที่และอำนาจในการพิจารณาและกลั่นกรองกฎหมาย

การพิจารณากฎหมาย

- การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
- การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

การกลั่นกรองกฎหมาย

- ร่างพระราชบัญญัติ
- ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่าย
- การอนุมัติพระราชกำหนด

2

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

- การตั้งกระทู้ถาม
- การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา
- การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภา
- การตั้งคณะกรรมการ

3

การให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง

การให้คำแนะนำหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามกฎหมาย

ประธานศาลปกครองสูงสุด	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด	อัยการสูงสุด	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	คณะกรรมการกฤษฎีกา	คณะกรรมการการกระจายเสียง การโทรคมนาคม และการโทรคมนาคมแห่งชาติ	คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
-----------------------	------------------------	--------------	--	--	----------------------------	---------------------------	-------------------	---	---

4

หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในเรื่องอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

นอกจากหน้าที่และอำนาจดังกล่าวข้างต้นแล้วรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในเรื่องอื่น ๆ เช่น การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวเนื่องด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ / การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา / การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา / การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา

ข้อมูลโดย สำนักกฎหมาย กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย | ออกแบบโดย สำนักประสานพันธ์ กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ | สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

แผนภาพที่ ๕ หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา^{๑๓}

^{๑๓} วุฒิสภา, การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2567 [Online], <https://www.senate.go.th/view/185/การเลือกสมาชิกวุฒิสภาพ.ศ.2567/415/TH-TH> (๑๑ ก.ค.๖๗).

ข้อเสนอแนะแนวทางการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและหลักนิติธรรม

จากที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ที่ประชาชนมีความคาดหวังว่าจะทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ก็มีปัญหาโต้แย้งตั้งแต่ยังไม่ได้กำหนดระยะเวลารับสมัครเป็นคดีไปสู่ศาลปกครอง จึงสรุปว่า วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ไม่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และข้อเสนอแนะที่จะทำให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและหลักนิติธรรม มีดังต่อไปนี้

๑. เห็นควรเสนอแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา มาตรา ๑๐๗

จาก วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

เป็น วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนยึดโยงกับพื้นที่โดยใช้จังหวัดของผู้สมัคร หรือบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ และให้มีสัดส่วนของสมาชิกวุฒิสภาตามสายอาชีพ และตามจำนวนประชากรของอาชีพนั้นในแต่ละจังหวัด เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถปฏิเสธการเลือกตั้งได้ รวมทั้งควรกำหนดให้สามารถปรับเปลี่ยนกลุ่มอาชีพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และบริบทในแต่ละช่วงเวลาในอนาคตได้ จะช่วยแก้ปัญหาคำหนดให้ประชาชนในแต่ละสาขาอาชีพเลือกกันเองเฉพาะกลุ่มอาชีพที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมได้

ส่วนวิธีการแก้ปัญหาคำหนดเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ใช้ฐานเสี่ยงการเลือกตั้ง (ประชาชน) ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การกำหนดเขตเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ไม่ให้ทับซ้อนกับเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วิธีการแก้ปัญหาคำหนดประชาชนเลือกบุคคลในครอบครัว เช่น ภรรยา

บุตร หรือเครือญาติ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องอำนาจหน้าที่ บทบาท และความสำคัญของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การออกกฎหมายคุณสมบัติต้องห้าม ภรรยา บุตร หรือเครือญาติ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ปรับปรุงรูปแบบกลไกการเลือกตั้ง และการตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ยึดโยงกับอาชีพประชากรในแต่ละจังหวัด และทุกจังหวัดจะมีสมาชิกวุฒิสภา และประชาชนในจังหวัดนั้นสามารถไปเลือกตั้งได้ตามระบอบประชาธิปไตย

๒. หากไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ เห็นควรเสนอขอแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยควรให้

- มีการณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอย่างน้อย ๖๐ วัน

- กำหนดวันรับสมัครรับเลือก ไม่น้อยกว่า ๕ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๗ วัน เป็น ไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน
- ขยายกรอบระยะเวลาการเลือก

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มีระยะเวลาที่ยาวนานกว่าเดิม สำหรับประชาชนจะได้พิจารณาเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ทั้งการจะไปเป็นผู้รับสมัครคัดเลือก การศึกษาประวัติข้อมูลการแนะนำตัวของผู้รับการสมัคร รวมทั้งเพื่อให้มีการตรวจสอบภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ปิดโอกาสให้พวกโหวตเตอร์ (เข้าไปสมัครเพื่อเลือกผู้สมัครรายอื่น) ที่ไม่มีคุณสมบัติได้ไปลงสมัคร หรือแจ้งคุณสมบัติด้านอาชีพไม่ถูกต้อง มารับสมัครและผ่านการเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

บรรณานุกรม

- บรรเจิด สิงคะเนติ, **ประเด็นสำคัญที่พึงมีและควรแก้ไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ : หลักนิติธรรม** (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๕), หน้า ๗๘-๘๐.
- ภูวดล คงแสง และเสาวนีย์ อัครโรจน์, “ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๖” ใน **นาคบุตรปริทรรศน์** (นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๖๕), หน้า ๑๔๑.
- ราชกิจจานุเบกษา, **พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๖๗** [Online], https://www.ect.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_laws/2053/7638/file_download/m_laws_file_2053_202405131715577588.pdf (๑๑ ก.ค.๖๗).
- ราชกิจจานุเบกษา, **ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กำหนดวันเลือกตั้งและวันรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา** [Online], https://www.ect.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_laws/2054/7641/file_download/m_laws_file_2054_202405141715662739.pdf (๑๑ ก.ค.๖๗).
- วุฒิสภา, การเลือก สว. ตาม พรบ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 [Online], <https://www.senate.go.th/view/1/InfographicD/อินโฟกราฟิกวิชาการและกฎหมาย/15797/TH-TH> (๑๑ ก.ค.๖๗).
- วุฒิสภา, **การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2567** [Online], <https://www.senate.go.th/view/การเลือกสมาชิกวุฒิสภาพ.ศ.2567/395/TH-TH>, (๑๑ ก.ค.๖๗)
- วุฒิสภา, **การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2567** [Online], <https://www.senate.go.th/view/185/การเลือกสมาชิกวุฒิสภาพ.ศ.2567/415/TH-TH> (๑๑ ก.ค.๖๗).
- ศาลรัฐธรรมนูญ, **หลักนิติธรรม, หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** [Online], https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/article_detail, ๒๕๖๗ (๑๐ เมษายน ๒๕๖๗).
- สมชาย แสวงการ, “รูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย,” (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๕), หน้า ๒๓-๒๖.
- สถาบันพระปกเกล้า, **การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐** [Online], <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>, ๒๕๖๗ (๑๐ เมษายน ๒๕๖๗).
- สถาบันพระปกเกล้า, **บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐** [Online], http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_2560 (๑ มิ.ย.๖๗).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, องค์ความรู้การเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วม [Online],
https://www.ect.go.th/ect_th/th/db_119_ect_th_6/2961, ๒๕๖๗ (๑๐ เมษายน ๒๕๖๗).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา [Online], https://www.ect.go.th/ect_th/th/db_119_ect_th_6/2967 (๑๑ ก.ค.๖๗).

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานสารนิเทศสำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๒), หน้า ๕-๑๐.

iLaw, คำพิพากษาศาลปกครอง ฟ้องเพิกถอนระเบียบ กกต. การแนะนำตัวฯ [Online],
<https://www.ilaw.or.th/articles/37808>, ๒๕๖๗ (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๗).

THAIPUBLICA, เกาะกระแส, กกต.รับรอง 200 สว.ชุดใหม่อย่างเป็นทางการแล้ว [Online], <https://thaipublica.org/2024/07/election-commission-validates-senate-election-results/>
(๑๑ ก.ค.๖๗).